

Zoek de Ruimte is deel 1 in de lessenserie beeldende vorming voor het speciaal onderwijs en het reguliere (basis-) onderwijs.

De lessen in Zoek de Ruimte zijn gericht op ruimtelijk werken. Specifiek aan Zoek de Ruimte is dat de kinderen onderzoekend onderwijs met zoveel mogelijk materialen en technieken in aanraking worden gebracht waardoor de fantasie wordt gestimuleerd en motorische vaardigheden worden ontwikkeld.

De lessen staan los van elkaar en kunnen door elkaar gegeven worden.

Aanleiding voor dit boekje vormt een project op De Zevensprong in Beverwijk (later overgegaan in Heliomare Onderwijs Heemskerk). Onder begeleiding van kunstenaar Jaap Velsorboer zijn de leerlingen drie maanden lang in een speciaal atelier intensief bezig geweest met beeldende kunst. Twaalf weken lang hebben ze gewerkt met allerlei materialen en technieken, gevoed door beelden van kunstwerken, verhalen, schaduwspel en diaprojecties. Onderzoek en experiment stonden voorop. Met deze opzet is geprobeerd om de kinderen vanuit hun eigen wereld en met de beeldende kunst als vertrekpunt hun kwaliteiten te laten ontdekken. Leerkrachten en klassenassistenten hebben tijdens drie workshops ervaren hoe het voelt om op deze manier te werken. Zij hebben geobserveerd, geëvalueerd en tips gegeven die in dit boekje zijn verwerkt.

Hoe werk je met het boekje?

Experiment en onderzoek staan voorop in de lessen. Dat vraagt een open houding van de leerkracht. *En als u twijfelt, gaat u toch eerst zelf aan de slag?* Volg de lesbeschrijvingen; ze spreken voor zich.

Tip: op de grond werken is erg prettig; er kan niets vallen en het werkvlak is groot.

”

Ik vond al mijn werk mooi, maar die met klei en stenen en takken het mooist. Alles lukte. Ik ging zelf andere kinderen helpen als ik klaar was.

leerling Heliomare Onderwijs

Lessen

1: piepschuim

2: beeldhouwersschuim

3: wilgentakken en binddraadjes

4: hout en spijkers

5: papieren tape, hout en hardschuim

6: klei en gips

7: gips en klei

8: beeldhouwersschuim en satéprikkers

9: ijzerdraad en gekleurd karton

10: klei, grind, wol

11: suikerklontjes en meel

12: schuimrubber elastiek, ijzerdraad

13: karton

14: aluminiumfolie

15: plastic folie, draagtassen

16: breed plakband en folie

17: papier, karton en veren

18: karton, afvalhoutjes, kurk

Lesvoorbeeld

Voor een lesvoorbeeld uit het boekje: zie [les 1 Piepschuim](#).

Zo werkt Heliomare Onderwijs met Zoek de Ruimte

Uitgangspunt is om iedere maand een les uit het boekje te doen. Een kleine werkgroep verzorgt het aanleveren van de materialen. Aan het eind van de maand gaat er een intekenlijst rond waarop staat welke les we gaan doen. Elke leerkracht noteert de datum van de les. De werkgroep heeft grote bakken op wieltjes aangeschaft. Daarin gaat het materiaal per les. Voor sommige lessen zijn meerdere bakken nodig. De leerkrachten hebben de mogelijkheid om de les meerdere malen te doen omdat het materiaal in de bakken blijft. Een ruimte om de bakken neer te zetten is dus noodzakelijk want de voorraad aan materiaal groeit.

- In iedere bak zit het aanschouwingsmateriaal, gehaald van het internet; in het boekje staan bij iedere les verwijzingen naar beelden, platen, foto's van kunstenaars.

- In iedere bak zit een kort evaluatieformulier: was er voldoende materiaal, heb je het aanschouwingsmateriaal gebruikt, hoe was het om met dit materiaal in de klas te werken, wat vonden de leerlingen ervan om met dit materiaal te werken, zou je in de toekomst de bakken pakken om nogmaals met het materiaal te werken en natuurlijk vragen wij om op- en aanmerkingen. De werkgroep verwerkt deze opmerkingen in de lessen die volgen.
- Het boekje Zoek de Ruimte met de lesbeschrijving zit er in.

Als het materiaal opraakt, dan geven de leerkrachten dit door aan de werkgroep. Zij vullen de bak aan. Het is de bedoeling dat het materiaal schoon en opgeruimd naar de volgende groep gaat.

Uit de praktijk

1: piepschuim

We hebben de hoeveelheden uit het boekje aangehouden; dit was ruim voldoende. Deze les geeft rommel en je bent wel even bezig met het opruimen na de les. Een stofzuiger bij de hand houden is handig.

De speciale lijm moet in dikke klodders aangebracht worden, je drukt het piepschuim op elkaar. Een klein laagje lijm werkt niet.

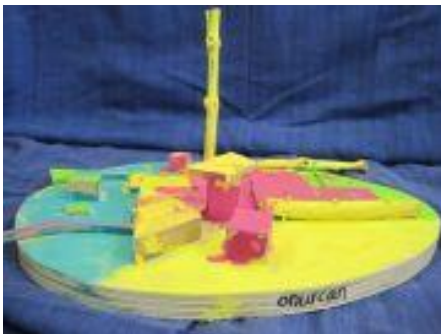
Wij hebben kleine boilers op school, het warme water is snel op. Het is handig om alvast een afwasbak warm water met zeep neer te zetten voor het wassen van de handen.

2: beeldhouwerschuim

In het boekje staat waar dit materiaal besteld kan worden. Het is zeker een aanrader!

Tip: vooraf de leerlingen goed instrueren dat ze tijdens het werken met dit materiaal niet in de ogen wrijven.

Het opruimen na deze les kost even tijd.

4: Hout en spijkers

Het vermelde aanschouwingsmateriaal is erg mooi en werkt inspirerend.

Het maken van de maskers (de basis) kost even tijd. Het is handig om een nijptang bij de hand te houden voor de kromgeslagen spijkers.

In de tweede les wordt het masker geschilderd. Wij hebben bij de bouwmarkt een aantal felle kleuren latex laten mengen. Als je het huismerk neemt dan valt de prijs erg mee. Het resultaat is mooier dan de schoolverf die we al in kast hebben staan.

9: ijzerdraad en gekleurd karton

Een aantal collega's heeft het verhaal van de mooiste vis in de zee verteld. Deze leerlingen gingen vissen maken.

Het is handig om voor de les het werken met ijzerdraad even te oefenen, buigen, haakjes maken. Ook is het handig om even het gebruik van de perforator te laten zien. Voor sommige leerlingen hebben we een prikpen en een prikklap gebruikt in plaats van de perforator.

10: klei en grind

Wij hadden voor 85 leerlingen anderhalve zak grind nodig. Sommige groepen hebben gewerkt

met takken erbij. Er zijn ook groepen die alleen met klei en grind hebben gewerkt. Een aantal collega's heeft als inleiding het verhaal verteld van de drie biggetjes. Het is handig om het grind in lage (boter-)bakjes op de tafels te zetten.

11: suikerklontjes

De plankjes waarop de leerlingen bouwen kunnen iets kleiner. Een aantal groepen werkte twee keer met deze les. De leerlingen waren nog niet klaar na 1 les. Het is handig om het bloempapje in plastic wegwerpbekertjes te laten maken. De bekertjes die we eerst gebruikten waren achteraf moeilijk schoon te maken. Gemiddeld werden er per groep, ca. 13 leerlingen, 3 dozen klontjes en 1 zak bloem gebruikt.